

Vaste commissie voor SZW uit de Tweede-Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer (070) 373 8825	uw kenmerk	bijlage(n) -
betreft AO armoede en schulden 24 september	ons kenmerk ECSD/U201501526	datum 17 september 2015

Geachte leden van de vaste Kamercommissie SZW,

Met deze brief willen we onze zorgen kenbaar maken over de forse toename van het aantal mensen dat onder beschermingsbewind wordt gesteld. Wij sturen deze brief ter voorbereiding op het Algemeen Overleg Armoede- en Schuldenbeleid van 24 september aanstaande. Op 17 juni 2013 hebben wij hierover eerder een signaal afgegeven¹. Momenteel loopt er een “verdiepend onderzoek onderbewindgestelden” (in opdracht van het Ministerie van SZW)² en wij zijn benieuwd naar de uitkomsten hiervan. Vooruitlopend op de openbaarmaking van dit onderzoek willen we onze zorgen met u delen en vragen wij u om gemeenten zowel meer sturing te bieden op de in- en uitstroom van beschermingsbewind als meer financiële armslag te geven om de veel hogere kosten vanuit de bijzondere bijstand op te kunnen vangen.

Problematiek beschermingsbewind

Mensen die niet in staat zijn om zelf voor hun financiële belangen te zorgen, kunnen hun bezittingen onder bewind laten stellen. Aan dit beschermingsbewind zijn kosten verbonden. Wie geen geld heeft om de bewindvoerder te betalen, kan voor deze kosten bijzondere bijstand aanvragen bij de gemeente. [Onderzoek van Stimulansz \(2014\)](#) laat zien dat steeds meer Nederlanders onder bewind worden gesteld. Het beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten die hiermee samenhangen neemt eveneens enorm toe. Uit het onderzoek van Stimulansz blijkt dat:

- het aantal aanvragen voor beschermingsbewind in de periode 2010 tot en met 2013 met 66% is gestegen. 260.000 lopende beschermingsbewinden waren er in 2014. Dat is een ruime verdubbeling van het aantal lopende beschermingsbewinden in 2010. Het instrument beschermingsbewind voorziet in een behoefte voor mensen met problematische schulden, verstandelijke beperkingen, psychische problemen, verkwisting, lichamelijke beperkingen of een verslaving.
- Ook het aantal personen dat bijzondere bijstand heeft aangevraagd voor dekking van de kosten die verbonden zijn aan beschermingsbewind is toegenomen. In 2013 geven de 79 gemeenten die deelnamen aan het onderzoek gemiddeld 22% van de totale uitgaven aan bijzondere bijstand uit aan kosten voor beschermingsbewind. Dat was in 2010 nog niet de helft.
- Veel gemeenten geven aan dat de kosten bijzondere bijstand voor beschermingsbewind in 2014 weer explosief zijn gestegen. Sommige gemeenten moeten nu tot zelfs 60% van hun totale uitgaven bijzondere bijstand uitgeven aan beschermingsbewind.

We hebben te maken met een grote groep mensen in beschermingsbewind die gestaag groeit, niet snel zullen uitstromen en waarvoor de kosten bijzondere bijstand blijvend gemaakt zullen worden. Deze trend

¹ [VNG-brief aan de Tweede Kamer van 17 juni 2013](#) (17 juni 2013)

² [Kamerbrief stijgende kosten bijzondere bijstand voor beschermingsbewind](#) (1 juli 2014)

zet zich onverminderd voort! Hierdoor komt het armoede- en schuldenbudget van gemeenten fors onder druk te staan. Dit komt ook doordat de bijzondere bijstand steeds vaker wordt beschouwd als 'logische' demping voor (onvoorziene) inkomenseffecten voor individuele burgers en gezinnen (kostendelersnorm, kindregelingen, kosten rechtsbijstand, etc.). Gemeenten worden geacht bezuinigingen en maatschappelijke ontwikkelingen in het brede sociale domein steeds op te vangen met de bijzondere bijstand.

Initiatieven van gemeenten

Gemeenten hebben maar weinig sleutels om invloed uit te oefenen op de in- en uitstroom van beschermingsbewind. Op diverse manieren proberen gemeenten meer grip te krijgen op de stijgende kosten en het proces van toeleiding van iemand tot beschermingsbewind.

- **Preventie als onderdeel van schuldhulpverlening**

Preventief beleid is belangrijk: wanneer huishoudens eerder bij hulpverleners in beeld komen kan er sneller en effectiever hulp worden geboden. Gemeenten ontplooiën momenteel diverse initiatieven voor preventie.

- **Beschermingsbewind als onderdeel van schuldhulpverlening**

Gemeenten kunnen vanuit de schuldhulpverlening in bepaalde gevallen zelf doorverwijzen naar beschermingsbewind. Sommige gemeenten zetten het instrument in aan het eind van de schuldregeling. Ook wordt beschermingsbewind gebruikt in de stabilisatiefase, om rust en overzicht te creëren en een schuldregeling op te kunnen starten. In die gevallen wordt beschermingsbewind als een tijdelijk instrument gezien, dat de voortgang van een schuldregeling kan bespoedigen.

- **Aanbieden van adequate voorliggende voorzieningen, zoals budgetbeheer, in plaats van beschermingsbewind**

Voor de versterking van de financiële zelfredzaamheid bestaan meer mogelijkheden om beschermingsbewind met andere instrumenten te vervlechten of aan te bieden in plaats van de zware maatregel beschermingsbewind. Gemeenten bieden adequate, passende en toereikende voorliggende voorzieningen (zoals budgetbeheer, budgetbeheer met extra begeleiding, duurzame financiële dienstverlening, budgetcursussen, een tussenvoorziening, langdurig beheer) in plaats van de zware maatregel beschermingsbewind. Deze voorliggende voorzieningen zijn interessant voor de kleine groep die wel financieel zelfredzaam kan worden, of voor wie het instrument te zwaar of ingrijpend is en omdat een vorm van budgetbeheer toereikend is. Gemeenten werken aan de samenwerking met ketenpartners (zoals maatschappelijk werk), kantonrechters en sociale wijkteams om hen te wijzen op de andere instrumenten. Communicatie over deze voorliggende voorzieningen is dus van groot belang. Bredere inzet van deze instrumenten kosten gemeenten natuurlijk wel extra middelen.

- **Overleg en samenwerking, bijvoorbeeld met beschermingsbewindvoerders en kantonrechters**

Gemeenten vinden het belangrijk om de samenwerking en het overleg met andere gemeenten, kantonrechters, bewindvoerders en ketenpartners te intensiveren.

- **Juridische maatregelen**

De veranderingen door de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap (1 januari 2014) geven gemeenten de mogelijkheid iets meer grip te krijgen op de zogenaamde 'schuldenbewinden'. Gemeenten kunnen zelf verzoeken tot instelling en opheffing van beschermingsbewind indienen. Gemeenten willen hier meer gebruik van gaan maken maar dat vergt kennis van een "dossier" terwijl gemeenten lang niet alle onderbewindgestelden kennen.

Onze vraag aan u

Gemeenten willen hun rol pakken en nemen hun verantwoordelijkheid. Op diverse manieren proberen gemeenten meer grip te krijgen op de stijgende kosten en het proces van toeleiding van iemand tot beschermingsbewind. VNG en Divosa gaan (met het ministerie van SZW) door met het delen van praktijkvoorbeelden van gemeenten onderling om kennis en ervaringen uit te wisselen. Ondertussen lijken de initiatieven van gemeenten slechts een druppel op een gloeiende plaat. De instroom blijft toenemen en uitstroom is bijzonder lastig waardoor de kosten bijzondere bijstand blijvend gemaakt zullen worden.

Wij vragen u daarom om bij Staatssecretaris Klijnsma aan te dringen om met VNG en Divosa een oplossing te zoeken voor zowel het sturingsvraagstuk als het financiële vraagstuk omdat wij niet willen dat de andere uitgaven in het armoede- en schuldenbeleid onder druk komen te staan.

Tot slot

Wij doen een beroep op het kabinet om gemeenten op bovenstaand punt tegemoet te komen. Uiteraard zijn wij bereid om het een en ander nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Jantine Kriens
Voorzitter Directieraad

Divosa

René Paas
Voorzitter